

BISDOM BREDA

2012 | NR. 2

Nieuwe evangelisatie

Kerk zijn in deze tijd

De liefde zelf is het beste getuigenis

Vanuit de beleefde gemeenschap met Christus

de Bonth van Hulsten bv

Bouw • Restauratie • Projectontwikkeling

Lambertuskerk Etten-Leur

Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen - Telefoon 073 - 5119022
E-mail bvh@volkerwessels.com - Website www.bonthvanhulsten.nl

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 - 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op bankgiro 25.80.680
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Word lid!

Gebedskring roepingen bisdom van Breda.

Alles wat ons bezighoudt mogen wij in gebed voorleggen aan God. Ook de vraag om arbeiders die het dienstwerk in de Kerk op zich willen nemen.

Speciaal in het jaar van de priesters (2009-2010) startte in het bisdom van Breda een gebedskring voor roepingen tot priester, diaken en roepingen tot het religieuze leven.

Leden van de gebedskring worden elk jaar persoonlijk uitgenodigd voor het gebed op roepingszondag. Leden ontvangen ook informatie over de Priester- en diakenopleiding Bovendonk, waarvoor in het bijzonder om gebed wordt gevraagd.

De eerstvolgende bijeenkomsten van de gebedskring roepingen zijn vespervieringen op **zondag 25 november 2012 en roepingszondag 21 april 2013 om 17.00 uur** in de H. Antoniuskathedraal in Breda.

E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl • T 076 52 23 444

Uitvaartverzorging van Gemert

Heuvelstraat 181, 4812 PJ Breda
tel: 076 - 521 28 68
www.gemert-uitvaart.nl

Dag en nacht bereikbaar
Voor een persoonlijke verzorging
van crematie of begrafenissen.

Vraag ons gratis
informatiepakket aan.

Uw wens ... onze zorg

Bisdom Rotterdam

Dit magazine is een uitgave van de bisdommen Breda en Rotterdam.

Redactie Breda

Monique van Delft
Peter Hoefnagels
Hans de Jong
Frank van der Linden
Daphne van Rosendaal
(hoofdredacteur)

Redactie Rotterdam

Robert Jan Peeters
Frits Vermeulen
Francis Wout (hoofdredacteur)

Adres redactie Breda

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 522 34 44
F 076 521 62 44
Postbus 90189
4800 RN Breda

Adres redactie Rotterdam

E persencommunicatie@bisdomrotterdam.nl
T 010 281 51 71
F 010 436 71 90
Kon. Emmalein 3
3016 AA Rotterdam

Advertentieverkoop

Borgerpark Media
E info@borgerparkmedia.nl
T 0475 711 362
I www.borgerparkmedia.nl
Vlodropweg 62
Postbus 8027
6060 AA Posterholt

Vormgeving

brainstorm en concept, Breda

Issn nummer: 1874-0480

IN DEZE UITGAVE

4 |

De liefde zelf is
het beste getuigenis

8 |

Evangelisatie en diaconie

12 |

Hoe vertellen we het
de kinderen?

18 |

Verkondig het Evangelie

24 |

Bisschoppen spreken
over nieuwe evangelisatie

26 |

Bekering van het hart

- 6 | De wereld bezielen
- 10 | Diaconaat: barmhartig en vol ijver
- 14 | Als tussen vrienden
- 16 | Kerk, kunst en catechese
- 20 | Geloof op katholieke scholen
- 22 | Geloofwaardige boodschappers
- 28 | Parochies die getuigen van de Heer in woord en daad
- 30 | Geloofsfeest en parochiëmissie
- 31 | Agenda Jaar van het Geloof

VAN DE REDACTIE

Paus Benedictus XVI heeft het Jaar van het Geloof (11 oktober 2012 - 24 november 2013) uitgeroepen om te gedenken dat vijftig jaar geleden het Tweede Vaticaans Concilie startte (1962-1965). Door het Jaar van het Geloof te beginnen met een bisschoppensynode over nieuwe evangelisatie (7-28 oktober 2012) plaatst de paus dit jaar nadrukkelijk in het teken van de verkondiging. De opdracht van de wereldwijde Kerk is de verkondiging

van de Blijde Boodschap. De Heer gaf deze opdracht aan de apostelen. Door de eeuwen heen kwam het voor de Kerk aan op evangelisatie: getuige zijn van de Heer en zijn evangelie in woorden en in concrete daden. Nieuwe evangelisatie betekent niet een 'nieuw Evangelie', omdat Jezus dezelfde is vandaag en tot in eeuwigheid (Hebr. 13, 8). Nieuwe evangelisatie wil zeggen: een adequaat antwoord op de tekenen van de tijd, de behoeften van de mensen en de volken van vandaag, en op de huidige cultuur, die ook ons bepaalt.

Evangelisatie is niet altijd makkelijk in onze samenleving. Die is immers fundamenteel gesecculariseerd en heeft moeite om geloofstaal te verstaan. Daarom wordt de nieuwe evangelisatie ook wel een spirituele activiteit genoemd: het vermogen om in het heden de moed en de kracht van de eerste christenen tot de onze te maken.

Dit magazine is in samenwerking tussen de bisdommen Breda en Rotterdam samengesteld.

DE LIEFDE ZELF IS HET BESTE GETUIGENIS

De titel van de eerste encycliek van paus Benedictus XVI luidt 'Deus caritas est' (2005) ofwel God is liefde. Volgens de paus brengen deze woorden op eenvoudige wijze de kern van het christelijk geloof tot uitdrukking. De liefde vormt ook het hart van de christelijke levenswandel. "Wij geloven in de Liefde. Zo kan de christen de fundamentele beslissing van zijn leven tot uitdrukking brengen," schrijft de paus. De kern van het christen zijn bestaat niet uit een hoogstaand idee of een ethische beslissing, maar wordt bepaald door de ontmoeting met een Persoon die ons leven nieuwe horizonten laat zien en daarmee de beslissende richting geeft.

Liefde

De heilige Augustinus schreef in zijn grote werk over de Drie-eenheid dat als je de liefde ziet de Drie-eenheid ziet. Toen Jezus stierf gaf Hij de Geest. Volgens de paus liep Hij zo vooruit op de gave van de Geest ('Deus caritas est', nr. 19) na Zijn verrijzenis. De Geest is de innerlijke kracht die ons hart in overeenstemming brengt met het hart van Jezus en ons beweegt de medemensen lief te hebben, zoals Hij ons heeft liefgehad.

De Geest kan ook het hart van de kerkelijke gemeenschap veranderen zodat zij, aldus paus Benedictus, in de wereld kan getuigen van de liefde van de Vader. Volgens de paus is alles wat de Kerk doet een uiting van de liefde die het geluk van de hele mens wil bevorderen. Dit geldt zowel voor de evangelisatie door woord en sacrament als voor de leniging van materiële noden. Daarbij geldt dat de Kerk een geestelijke familie is. In deze familie mogen er geen armen en noodlijdenden zijn. Hoewel de Kerk er weet van heeft dat de naastenliefde de grenzen van de zichtbare Kerk overschrijdt.

Christelijke caritas

De beoefening van de naastenliefde is in de eerste plaats een opdracht voor elke gelovige, maar ze is ook een taak voor de

Kerk als gemeenschap. De zogenaamde caritas is een wezenlijk onderdeel van de activiteiten van de Kerk, net zoals de verkondiging van het woord en de bediening van de sacramenten. Benedictus XVI illustreert dit met enkele voorbeelden uit de kerkgeschiedenis. Al in de Oude Kerk stonden de heidenen versted van de christelijke naastenliefde. Toen keizer Julianus rond 360 binnen het Romeinse rijk het heidendom wilde herstellen, vond hij dat de heidense priesters de liefde tot God en de naaste moesten bevorderen. Hij wilde dat zij het systeem van de christelijke caritas imiteerden. Het enige wat hij in het christendom bewonderde, was de kerkelijke liefdadigheid. Hierdoor was volgens hem het christendom populair geworden.

Om de liefde zelf

Uit dit voorbeeld blijkt dat de christelijke diaconie over de grenzen van het christelijk geloof heengaat. De paus urgeert dat de christelijke diaconie haar volle luister behoudt en niet gereduceerd wordt tot een variant van het algemene welzijnswerk. Hij schetst enige krachtlijnen van de christelijke diaconie. Allereerst is de christelijke diaconie het antwoord op concrete noden. Hierbij laat ze zich inspireren door de parabel van de barmhartige Samaritaan. Vervolgens moet ze onafhankelijk zijn van elke partij of ideologie. Ze is geen middel om ideologisch gestuurde veranderingen door te voeren en staat niet in dienst van politieke strategieën. Het gaat echt om de liefde zelf. Ten laatste mag de naastenliefde geen middel zijn om ziertjes voor de Kerk te winnen. De liefde wordt, aldus Benedictus XVI, niet beoefend om er andere doelen mee te bereiken.

Getuigen van geloof

Nu kun je de vraag stellen of de Kerk haar eigen inspiratiebronnen ter sprake mag brengen. De paus vindt van wel. De hele mens is immers in het spel. De afwezigheid van God is vaak de

diepste oorzaak van het lijden. Wie in de naam van de Kerk liefdadigheid beoefent, weet dat hij de ander het geloof niet op mag dringen.

Hij weet dat de liefde zelf het beste getuigenis is voor de God waarin wij geloven en die ons tot liefde brengt. De christen weet wanneer het tijd is over God te spreken en wanneer het beter is over Hem te zwijgen en eenvoudigweg de liefde haar werk te laten doen. Hij weet ook dat de verachting van de liefde verachting van God en voor de mens is. Daarom is de beoefening van de liefde de beste verdediging van de mens en van God. De paus geeft de charitatieve organisaties van de Kerk de opdracht dit besef in hun vertegenwoordigers te versterken, zodat ze geloofwaardige getuigen van Christus worden.

Onze trouw aan het Evangelie

De paus herhaalde deze visie op 24 februari 2012. Hij ontving toen de leden van de Circolo di San Pietro. Deze vereniging organiseert elk jaar de collecte voor de Pieterspenning in de Romeinse parochies. De paus kan de opbrengsten besteden aan de vele hulpverzoeken die hem bereiken. Hij benadrukte dat de echtheid van onze trouw aan het Evangelie gemeten kan worden aan onze effectieve betrokkenheid op de noden van de ander, speciaal voor hen aan de rand van de samenleving. In dit verband wijst de paus op een ander belangrijk aspect van de evangelisatie. Tijdens zijn hele pontificaat strijdt hij tegen het godsdienstig en moreel relativisme. Hij wijst er in deze toespraak op dat de moderne wereld het gevoel voor goed en kwaad verloren lijkt te hebben. Door de christelijke liefde ontdekken mensen dat goedheid bestaat en het kwade overwonnen wordt.

Hans de Jong
Medewerker bisdom Breda

DE WERELD BEZIELEN

Vrijwilligers van de voedselbank zetten zich in voor de naaste.
Op 25 februari 2011 bracht bisschop Van den Hende een
bezoek aan de Voedselbank Breda. (Foto: J. Wouters)

Elke gedoopte en gevormde christen heeft het recht en de plicht het Evangelie te verkondigen in woord en daad.

Het decreet van het Tweede Vaticaans Concilie 'Apostolicam Actuositatem' (1965) richt zich op de bijzondere rol die de leek (m/v) hierbij heeft. Zijn bijzondere opdracht is dat hij een verbinding maakt tussen de Kerk als de verkondiger van het Evangelie en het alledaagse menselijke bestaan.

Het goede behouden

We staan als gelovige midden in de wereld en hebben hierbij te maken met allerlei levensterreinen, bijvoorbeeld de economie, het recht, de politiek, de wetenschap, de cultuur, de vrije tijd. Elk levensterrein heeft zijn eigen wetmatigheid. Als gelovigen worden we gevraagd deze realiteit met respect te behandelen, vanuit ons geloof te bezielen en volgens evangelische maatstaven aan haar vooruitgang

mee te werken. Hierbij zijn we geroepen om alles te onderzoeken en het goede te behouden.

Gods liefde die ons voedt

Een actieve deelname aan het kerkelijk leven, zoals bijvoorbeeld de deelname aan de H. Eucharistie, is noodzakelijk om in deze opdracht te kunnen groeien. Daardoor worden we namelijk steeds weer gevormd en gevoed door de liefde die God voor ons heeft. Deze liefde helpt om ons leven naar evangelische maatstaven in te richten, om tegenslagen te overwinnen en geeft de bereidheid om alles te verlaten omwille van Christus.

Naasteliefde

De liefde van God laat zich op bijzondere wijze kennen in de naasteliefde, in de werken van barmhartigheid. Deze barmhartigheid strekt zich uit tot alle mensen en alle noden van de hele wereld en wordt geleid door rechtvaardigheid. Dit betekent dat niet enkel de

gevolgen, maar ook de oorzaken van onrecht en ellende moeten worden weggenomen. Door de barmhartigheid expliciet in relatie met Christus te brengen, helpen we andere mensen tot geloof te komen en inspireren we medegelovigen.

In Kerk en wereld

Leken zetten zich volop in zowel in de Kerk als in de wereld. In de Kerk zijn velen actief ter ondersteuning van de gewijde ambtsdragers met taken binnen de liturgie (misdienaars, lectoren, koren en musici, koster), met het geven van catechese, in het besturenwerk van de Kerk. In de wereld zien we dat mensen steeds meer met elkaar in verbinding staan. Dit komt onder andere door de toenemende migratie en de technische vooruitgang in vervoers- en communicatiemiddelen. Zowel het geven van materiële hulp als de verkondiging van het Evangelie kan hierdoor steeds intensiever en wereldwijd gebeuren.

Huwelijk en gezin

Het huwelijk en het gezin zijn de kleinste levenskrachtige cellen van waaruit het lekenapostolaat gestalte krijgt. Het is de plek waar kinderen hun opvoeding krijgen en een goede uitvalsbasis om je in te zetten voor maatschappelijke problemen en opgaven.

Denk aan het opvangen van verwaarloosde kinderen, vreemdelingen ontvangen, zitting nemen in een schoolbestuur, jongeren met raad en daad bijstaan.

Mensen tot God brengen

Op het werk, op scholen, bij de vrijetijdsbesteding, in de politiek; stuk voor stuk zijn dat de plekken waar christenen op eigen en unieke wijze getuigenis kunnen geven van hun geloof en dat in gesprek kunnen brengen. Op die plekken kunnen wij proberen Christus nader tot medemensen te brengen.

Ondersteun de leken bij hun opdracht

Kerkelijke ambtsdragers moeten de gelovigen ondersteunen om hun opdracht in de wereld te vervullen. Het vraagt om een levenslange vorming van gelovigen. Naast het bieden van de mogelijkheid tot actieve kerkelijke participatie, gaat het om een volledige vorming als mens.

Iedere christen moet naar vermogen kennis krijgen van theologie, ethiek en filosofie en op een verstandige manier alles vanuit het licht van het geloof zien, beoordelen en verrichten. Deze vorming begint bij de opvoeding van kinderen en gaat verder via katholieke scholen, organisaties en verenigingen, hogere vormingscentra en instituten. Dit alles opdat elke gelovige een apostel wordt die het Evangelie over heel de wereld en op alle levensterreinen verkondigt.

Hein Steneker

Medewerker bisdom Rotterdam

EVANGELISATIE EN DIACONIE

(Foto boven: J. Wouters. Foto rechts: Art Design & Photography Ghenne)

“Naasteliefde is een bevoorrechte vorm van evangelisatie,” luidt een uitspraak van paus Benedictus XVI (zie p. 4-5 in dit magazine). Niet dat we daarom een mens in nood bijstaan, maar voor velen bieden diaconale activiteiten de mogelijkheid tot een hernieuwde of geheel nieuwe kennismaking met Kerk en geloof.

Diaconale Stad Roosendaal

Dit geldt zeker voor leerlingen van het Roosendaalse Norbertuslyceum, die hun maatschappelijke stage kunnen doen bij de Diaconale Stad Roosendaal, een van de drie diaconale ‘centra’ van het bisdom van Breda. De Diaconale Stad Roosendaal zoekt contact met mensen wier leven dreigt te verschromelen. Met vriendschap en aandacht hoopt de diaconale stad hen weer uitzicht te bieden. De diaconale stad wordt hierbij gevoed door de spiritualiteit van Sant’Egidio.

Sant’Egidio is een beweging die eind jaren zestig in Rome ontstaan is. Een groep studenten nam geen genoegen met de theoretische beschouwingen van de ‘revolutionairen’ van de jaren zestig maar besloot, met het Evangelie in de hand, zich in te zetten voor de armsten in Rome. Zij kregen de beschikking over de kerk van Sant’Egidio in de Romeinse wijk Trastevere. Zij combineren in hun leven gebed en actie, strijd en aanbidding. In deze lijn werkt ook de Diaconale Stad Roosendaal. Maandelijks komt de kerngroep bij elkaar. De bijeenkomsten kennen drie elementen. Eerst is er een korte gebedsviering, waarin de Bijbel en de krant met elkaar verbonden worden. Daarna volgt een gezamenlijke maaltijd. Tot slot bespreken de leden onderling de verschillende actiepunten.

‘Maatjesproject’

Vanuit de Diaconale Stad is het zogenaamde ‘Maatjesproject’ gestart. Veel ouderen zijn relatief eenzaam. Zij worden gekoppeld aan een maatje. Meestal is dit een leerling van het Norbertuscollege. Gedurende een bepaalde tijd krijgen ze bezoek en gaan jong en oud aan de praat over datgene wat hen bezighoudt. Voor beide partijen is dit verrijkend. Zo had een leerling problemen met Frans. Een van de ouderen was juist goed in die taal. Zij hielp hem met zijn huiswerk.

Omgekeerd zijn jongeren vaak goed thuis in de wereld van de computers. Hulp is wederkerig. Het Norbertuscollege is te spreken over dit project. Kees Maas, sectordirecteur van de bovenbouw van de HAVO (HAVO 3-5) stelde in een interview met de website van het bisdom van Breda: “Het gaat ons om een kwaliteitsvolle invulling van deze stage. We hanteren een aantal criteria. Zo willen we niet in het vaarwater van andere scholen zitten. Het moet klikken tussen de school en de organisatie waarbij deze stage plaatsvindt. Dit is hier het geval. Daarbij sluit dit project ook aan bij onze katholieke identiteit. De leerlingen schrikken eerst wel wanneer ze horen dat het om een door de Kerk gedragen project gaat. Ze komen echter enthousiast terug. Ze ontdekken dat de Kerk een maatschappelijke functie vervult. Daar hebben ze eigenlijk geen weet van. Ze zijn daarover blij verrast.”

Lucas’ Cooking

Mensen met elkaar in contact brengen is ook een doelstelling van de diaconale kookgroep Lucas’ Cooking. Deze is sinds augustus 2007 actief in het zuidelijk deel van Vlaardingen, in de H. Lucaskerk (een parochiekern van de H. Willibrord-parochie). De groep laat zich inspireren door het Lucas evangelie. Voor de vrijwilligers van Lucas’ Cooking is samen eten meer dan het vullen van de lege maag. De maaltijd biedt ook de mogelijkheid elkaar te ontmoeten en samen te spreken over dingen die er toe doen zoals de verhouding tussen arm en rijk in de wereld. Het gaat erom dat men door samen te eten werkt aan een samenleving waarin verbondenheid

en solidariteit centraal staan. Bewust nodigt men mensen uit die het moeilijk hebben in het leven. Zo genoten Poolse gastarbeiders, Antillianen, mensen zonder vaste woon- en verblijfplaats en gezinnen (ouders en kinderen) die voor hun maaltijd aangewezen zijn op de Voedselbank, van heerlijke Hollandse stampotten. De activiteit voorziet in een behoefte. Ongeveer 15 vrijwilligers ontvangen jaarlijks 450 gasten.

Evangelische inspiratie

Op 15 februari 2012 was bisschop Van den Hende te gast bij de eerste ontmoetingsmaaltijd van 2012. Hij toonde zich zeer onder de indruk van de sfeer en de inzet van de vrijwilligers. Kort na het bezoek bedankte de bisschop de vrijwilligers van Lucas’ Cooking nogmaals voor hun gastvrijheid en hun inzet. De bisschop ging in op de inspiratie vanuit het evangelie van Lucas. “In zijn evangelie worden momenten beschreven waarin mensen onze Heer Jezus ontmoeten tijdens een maaltijd. In de maaltijd met Jezus van de wonderbare spijziging (Lc. 9, 10-17) waren vijf broden en twee vissen voldoende voor duizenden mensen. De rijke tollenaar Zacheus komt in het perspectief van een maaltijd tot bekering. Jezus roept tegen Zacheus: ‘Ik moet in uw huis te gast zijn’. Zacheus belooft: ‘als ik iemand iets afgeperst heb, geef ik het hem vierdubbel terug’ (Lc. 19, 8). Na Jezus’ verrijzenis herkennen leerlingen tijdens een avondmaal in het dorp Emmaus de opgestane Heer aan het breken van het brood (Lc. 24, 13-35).” Lucas’ Cooking heeft vanuit een evangelische inspiratie oog voor concrete mensen in de samenleving van nu. Bisschop Van den Hende verbond dat in zijn brief met de sociale leer van de Kerk: “De katholieke sociale leer benadrukt dat iedere menselijke persoon geschapen is naar Gods beeld (Gen. 1,27) en dat de mens ten diepste een sociaal wezen is. Een maaltijd van Lucas’ Cooking maakt het mogelijk dat deelnemers hun eten met elkaar delen en ook voor een ogenblik hun leven. Dat heeft alles te maken met bouwen aan gemeenschapszin en aan onderlinge solidariteit. En dat is zondermeer kostbaar in Gods ogen.”

Hans de Jong
Medewerker bisdom Breda

(Foto links: J. Wouters.
Foto rechts: Bisdom Breda)

DIACONAAAT: BARMHARTIG EN VOL IJVER

Het Tweede Vaticaans Concilie voerde het permanent diaconaat opnieuw in. Het moet door de plaatselijke bisschop, met instemming van de paus, worden ingevoerd. In Nederland is dit voor alle bisdommen gebeurd en ook in vele andere landen gingen bisdommen ertoe over. In het bisdom van Breda was Wim Tobé in 1979 de eerste die diaken werd gewijd. Inmiddels is hij met emeritaat, maar hij is nog steeds werkzaam in de parochie en voor het bisdom contactpersoon voor de caritas instellingen. Wim Tobé: "Toen ik werd gewijd was het permanent diaconaat nieuw. Er was weinig profiel ontwikkeld. In de Bijbel wordt gesproken over de diakens Stephanus en Philippus, maar hedendaagse praktijkvoorbeelden waren er niet. Later werd het aantal diakens groter en met elkaar probeerden we een profiel te ontwikkelen. We zochten uitdrukkelijk de diaconale kant van Kerk en samenleving op en mensen die diaconale werkgroepen wilden vormen rond een Wereldwinkel, de Vastenactie, missie en zending en bijvoorbeeld de Vredesweek. Door die inzet konden de diaconale momenten in het kerkelijk jaar duidelijk oplichten."

Dienstbetoon

Het permanent diaconaat staat open voor volwassen mannen. Zij kunnen getrouwd zijn. Het diaconaat is een wijding, die ook wordt ontvangen door mannen die daarna nog de priesterwijding ontvangen. Maar aan de diaken "worden de handen opgelegd 'niet voor het priesterschap, maar voor het dienstbetoon'," aldus de Constitutie over de Kerk van Vaticanum II ('Lumen gentium', nr. 29).

"Het diaken zijn is verbonden met de zorg voor de armen, degenen die gebrek lijden," aldus Tobé. "Het diaconaat laat me naar de samenleving kijken en ontdekken waar noden zijn en hoe ze ontstaan. Voedselbanken en kringloopwinkels zijn er niet voor niets. Er is een hele wereld van tekorten, hier en elders in de wereld. Het is ontzettend lastig dat we de nood vaak zo groot gepresenteerd krijgen dat het zoeken naar oplossingen zo ingewikkeld kan lijken. Het voelt soms als een nood die niet te lenigen is, zeker in je eentje niet. Je zult het daarom samen moeten doen. Daar zet ik me als diaken voor in."

Christus de Dienaar

Als gewijde mannen staan diakens "gesterkt door de sacramentele genade [...] in dienst van het volk van God". Zij doen dit door "de diaconie van de liturgie, het woord en de liefdewerken." De diakens wordt voorgeloude "barmhartig en vol ijver te zijn en voort te schrijden in de waarheid van de Heer die de Dienaar van allen geworden is" ('Lumen gentium', nr. 29). Wim Tobé: "Bij het laatste Avondmaal wast Christus geknield de voeten van de leerlingen."

Waar de andere evangelisten schrijven over de Heer die zich geeft in Brood en Wijn, schrijft Johannes over de voetwassing waarin de Heer zichzelf geeft. De dienstbaarheid is gelegen in het je geven voor je medemens."

'Wil jij diaken worden?'

"Geloof was een vanzelfsprekendheid in het gezin waarin ik in de jaren '40 opgroeide. Ik ben theologie gaan studeren en van de Kerk gaan houden. Ik wilde er meer deel van uitmaken en ben pastoraal werker geworden." Toen het bisdom van Breda de gelederen wilde versterken met diakens, klopten ze aan bij Wim Tobé. "Men zocht mannen van rond de 35 die een volledige theologieopleiding hadden. Dus zo kwamen ze in die tijd bij mij uit. De vraag overviel me en ik heb erover nagedacht, want welke weg sla je in? Je bindt je nog sterker aan de Kerk en kiest voor een levensideaal waar ook je vrouw achter moet kunnen staan. Wat mensen me aanreikten in gesprekken die ik erover voerde, bevestigden mij in het ja zeggen op de vraag die me gesteld werd."

In zijn Geest

Wat heeft een diaken nodig om diaken te zijn? Tobé noemt allereerst een oprecht geloofsleven, en daarnaast een band met en een kritische betrokkenheid op de Kerk en op de samenleving. "Je moet jezelf kunnen afvragen of je op de goede weg bent. Ga je in op de vragen van anderen zoals Christus gedaan zou hebben? Durf je te doen wat Hij van je vraagt? Je eigen handelen onder kritiek stellen is ontzettend moeilijk."

En je moet je realiseren dat je tekortschiet, omdat Hij dingen anders zou doen. Maar je kunt wel in zijn Geest handelen."

Getuigen van de hoop

"De Katholieke Kerk wordt in landen waar ze niet zo groot is vaak wel door de samenleving herkend aan de dingen die de Kerk doet. Ik ken projecten in Bulgarije van de Kerk voor Roma kinderen. De kinderen worden opgevangen, gaan naar school, houden daarbij het contact met hun ouders. De Kerk heeft er ook projecten voor opvang van vrouwen met een psychische stoornis. En er zijn gaarkeukens, waar oudere mensen komen die het niet meer rooien. De Kerk stelt mensen in staat om een beter leven te leiden, en geeft mensen die door de maatschappij uitgespuugd worden kansen."

"De samenleving weet en ziet dat de Kerk dit werk doet. De zichtbaarheid en de betekenis van de Kerk is daarmee niet afhankelijk van de aantallen gelovigen, maar van de zorg voor medemens."

"Maar het is ook kwetsbaar, want het zijn kleine aantallen mensen die activiteiten dragen. De waardering van de samenleving is vaak niet groot. En de mensen die je helpt, realiseren zich je steun niet altijd. Dus het vraagt een stevig geloof. Maar de mensen zijn Gods schepselen en mensen die kwetsbaar zijn hebben meer dan anderen, die zichzelf wel kunnen redden, recht op steun en bemoediging."

Daphne van Roosendaal
Medewerker bisdom Breda

HOE VERTELLEN WE HET DE KINDEREN?

(Foto's: Catharijneconvent)

Er zijn verschillende manieren om het katholiek geloof door te geven aan nieuwe generaties. Het Utrechtse Museum Catharijneconvent speelt daarin een faciliterende rol voor parochies, scholen en gezinnen. Het museum heeft een aansprekende manier gezocht om van catechese een museaal feest te maken voor kinderen en hun (groot)ouders of voor parochies en hun communicantjes. Die manier heeft het museum gevonden: een feestelijke vorm van geloofsoverdracht.

Catharijneconvent

Het museum vertelt het verhaal van het christendom in Nederland met prachtige kunstvoorwerpen. “We willen graag dat deze verhalen voor kinderen in ons museum tot leven komen”, zegt Anite Haverkamp. Zij is verbonden aan het Museum Catharijneconvent als museumedicator. Museum Catharijneconvent ondersteunt parochies en katholieke scholen vanuit haar eigen erfgoedfunctie op verschillende manieren.

Er is de vaste expositie ‘Feest! Weet wat je viert’ met een doe- en kijkboek en een lespakket. ‘Feest’ is de vaste presentatie voor (groot)ouders en kinderen en voor docenten en leerlingen, waarin aan de hand van de feesten van het jaar de belangrijkste begrippen uit het christendom worden uitgelegd.

Spelen is leren

‘Feest! Weet wat je viert’ kent twee informatieniveaus: één voor de kinderen, waarbij de insteek de leeftijd van 10 jaar is, en teksten voor volwassenen. De richtleeftijd van 10 jaar is gekozen, omdat je een zekere mate van verdieping kunt aanbieden.

“De informatie bieden wij op een zo gemakkelijk en vrolijk mogelijke manier aan. Spelen is leren en omgekeerd”, zegt Anite Haverkamp. “Kinderen willen leren”, vervolgt zij. Daarbij gaat men er in het museum van uit dat als je iets nieuws wilt leren, je het beste kunt aanhaken bij wat er al is. Ook het scheppen van een zelflerende omgeving draagt bij.

Uitgangspunt is steeds dat iedereen graag leert en zijn favoriete insteek heeft. Je hebt dromers, doeners, denkers en de beslissers. Er zijn in het museum ook allerlei computerspelletjes waarmee de bezoeker(tje)s informatie over kunstvoorwerpen en tradities kunnen verzamelen.

Deze uitgangspunten gebruikt het Catharijneconvent om informatie over de belangrijkste verhalen uit de Bijbel en de daarbij behorende christelijke feestdagen door te geven. “Op enig moment wordt een activiteit aangeboden waarop iemand kan instappen. Als je het instappen gemakkelijker maakt, is het verhaal beter te vertellen. Kinderen zijn heel leergierig, maar niet ieder kind leert op dezelfde manier. Je hebt kinderen die lezen geweldig graag. Je hebt ook kinderen die liever ontdekken door te doen”, zegt Anite Haverkamp. “De methode die het museum hanteert, vult kerkelijke catechesemethoden aan. Het Catharijneconvent wil hierin de Kerk ondersteunen.”

Feest!

De tentoonstelling ‘Feest! Weet wat je viert’ volgt het kerkelijk jaar. Het begint met de Advent en loopt door tot Pinksteren. Daarnaast is er ook aandacht voor ‘wereldse’ feesten met bepaalde kerkelijke wortels als Dierendag en Sinterklaas.

Op verzoek van kinderen zijn er geen witte wanden, wordt veel informatie aangeboden en zijn er spelletjes. Zo is er de kledingkast van Sinterklaas of een ‘fast feest muur’ om eten aan religieuze feesten te verbinden. Je moet raden welke voedsel of gerecht bij welk feest hoort. Daarnaast wordt het erfgoed van het museum aangeboden met schilderijen als de Annunciatie van Frans Franciscus uit 2001.

“We beginnen ‘Feest!’ met de verjaardag. Dat is het leukste en belangrijkste feest voor kinderen. Aan een verjaardag zitten bovendien elementen die te maken hebben met het christendom. Denk bijvoorbeeld aan naamheiligen.

Op die manier willen we een connectie maken. In een database met 365 heiligen kun je opzoeken wat de betekenis is van je eigen voornaam.” Voor kinderen bestaat de informatie uit korte teksten, spelletjes en veel moderne, tastbare voorwerpen die de kinderen gebruiken en die in hun belevingswereld past. “Bij het Kruidvat kun je adventskalenders krijgen, bijvoorbeeld. Dat is hun wereld. Van daaruit kun je verdieping aanbrengen en de brug slaan naar de betekenis van het christendom. Want, waar is die kalender dan voor?”

Haverkamp vertelt enthousiast. “We vertellen het verhaal van de traditie. We zijn het museum van dat verhaal en dat laten wij zien.” Dat komt bijvoorbeeld terug bij Pasen. “We laten weliswaar paaseieren zien en een paashaas omdat dat nu eenmaal een rol speelt en kinderen dat kennen. Maar verder dan dat gaan we niet. We willen juist het verhaal van Pasen vertellen. De betekenis wordt verteld door de begeleiders van de kinderen.

Het handvat komt van ons: wat zit er allemaal aan de palmpaasstok? Deze symbolen verwijzen naar het lijdensverhaal en de opstanding: dat Jezus is gestorven en is opgestaan en dat de dood niet het einde is. Pasen is het feest van een nieuw begin. Dat Pasen het feest is van een nieuw begin, is voor kinderen een eyeopener. En het wordt heel goed ontvangen.” Haverkamp merkt dat docenten en catecheten het soms moeilijk vinden Pasen uit te leggen. “Sommige docenten vinden het heerlijk en hebben het goed voorbereid. Maar lang niet iedereen. Anderen vinden het moeilijk omdat het zo dicht bij hen zelf komt. Kinderen kunnen gaan vragen: meester, gelooft u dat ook en waarom dan? Er is wel een kentering gaande. Docenten gaan het gemakkelijker vinden. De scholen hebben er een beter antwoord op, omdat bijvoorbeeld geloofsidentiteit een belangrijkere rol speelt dan jaren geleden.”

Eric van den Berg

ALS TUSSEN VRIENDEN

(Foto: J. Wouters)

In 1992 verscheen de Katechismus van de Katholieke Kerk (KKK) met een welomschreven doel: “een organische en samenhangende uiteenzetting geven van de wezenlijke en fundamentele inhoud van de katholieke leer, zowel op het gebied van het geloof als van de moraal” (KKK, nr. 11).

“Het geeft op zeer bijzondere wijze het geloof van de rooms-katholieke Kerk weer en de wijze waarop zij het vierend, biddend, lerend en in haar leefregels tot uitdrukking brengt”, aldus de Nederlandse bisschoppen bij de presentatie van de Nederlandse vertaling in 1995.

De Katechismus is een belangrijk hulpmiddel bij de verkondiging van het geloof en verdient een plaats in het instrumentarium van de evangelisatie.

Hulpmiddel

De Katechismus kent vier delen: de Apostolische geloofsbelijdenis, de sacramenten, het geloofsleven en het gebed (KKK, nr. 14-17).

De tekst richt zich in eerste instantie op de verantwoordelijken voor de catechese: de bisschoppen, priesters en allen die een taak hebben in de catechese. Beslissend is de manier waarop hij gebruikt wordt. Het is de taak van de catecheet om leermiddelen, werkvormen, doelstellingen en inhoud op elkaar af te stemmen en op de leef-geloofssituatie van degene die de catechese volgt. De Katechismus is er om de catecheet te helpen, die met de mensen samen op weg gaat om het geloof van mensen te doen uitgroeien tot een levend, bewust en krachtig geloof. Een geloof dat gevoed wordt en wil voeden.

Aanzet bij de mens

De inleiding in de Katechismus neemt een aanzet bij de mens, die capabel is door God aangesproken te worden in verlangen en in kennis. God treedt de mens liefdevol tegemoet in zijn openbaring, ten volle en definitief in zijn Zoon, Jezus Christus. Geloven is daarop het menselijk antwoord, een uiting van liefde en overgave, een individuele en een gemeenschappelijke daad (KKK, nr. 27-175). Zo ontstaat een relatie, als tussen vrienden (KKK, nr. 142). Zo ook wordt duidelijk dat het leven van de mens is: God kennen en Hem liefhebben.

In dialoog met de Katechismus

De Katechismus is een samenvatting van en een referentiepunt voor het katholieke geloof in de hele schakering en historische verschijning. Het is voor de catechese een opdracht en een uitdaging om de teksten van de Katechismus in gesprek te brengen met eigentijdse vragen op religieus, ethisch, sociaal en cultureel terrein (KKK, nr. 23-24). Je kunt er mee omgaan op een manier waarbij de relatie tussen actualiteit en geschiedenis, tussen individueel en collectief geloof, tussen traditie-elementen en de tekenen van onze tijd recht gedaan wordt. Ogenscheinlijke tegenstellingen kunnen vertaald worden in catechetisch handelen door ze met elkaar in gesprek te brengen. Daarbij is de liefde richtinggevend: “bovenal moet men altijd de liefde van Onze Heer laten doorstralen, opdat iedereen begrijpt dat elke werkelijk christelijke, deugdzaam handeling geen andere oorsprong heeft dan de liefde en geen ander doel bezit dan de liefde” (KKK, nr. 25).

Katechismus en catechese

Hoe kan de Katechismus een instrument zijn voor een goede hedendaagse catechese? Hoe komt de Katechismus de missionaire opdracht van de Kerk ten goede? Er zijn drie belangrijke uitgangspunten te noemen: kennis, houvast en samenhang.

De Katechismus biedt een samenvattende presentatie van de geloofsinhoud. Het is een uitstekend instrument om mensen de noodzakelijke geloofskennis bij te brengen. Om te kunnen geloven is kennis, naast ervaring, noodzakelijk. Beide vormen de basis van waaruit geloof kan groeien. Met kennisoverdracht is de catechese er op gericht dat mensen hun geloof,

godsdienst of levensbeschouwing ontwikkelen, mede op grond van eigen ervaringen en persoonlijke keuzen.

De Katechismus geeft houvast omdat hierin heel duidelijk staat wat het katholieke geloof inhoudt. Het geeft antwoord op en laat ons nadenken over grote levensvragen zoals: Waartoe leef ik? Wat geloof ik eigenlijk? Waar vind ik God? Hoe word ik een goed mens? Met behulp van de Katechismus krijgen mensen in de catechese de ruimte om hierover na te denken en hierover te spreken. In samenspraak met anderen, met verschillen van mening en met onzekerheden ontwikkelen zij zo een authentiek geloof en leren zij woorden te geven aan hun eigen geloof, gevoed door het geloof van de Kerk. In wederzijdse communicatie gaat het om het leren verstaan en het leren zichzelf verstaanbaar te maken.

In de complexiteit van het geloof is er behoefte aan duidelijkheid. De Katechismus beschrijft het geloof als een logisch samenhangend geheel. Dat is een goede zaak en werkt inzicht verhogend. In de catechese kan daarbij worden aangesloten door aandacht te geven aan het commitment en het gelovig handelen van mensen. Zij stelt dan vragen als: Wat vraagt het van ons om werkelijk in navolging van Jezus te leven? Wat vraagt het van ons om de naastenliefde serieus te beoefenen? Wat vraagt het van ons om ons écht te laten aanspreken door onze medemens? Hierbij kunnen mensen geloof en leven met elkaar verbinden en dit zichtbaar maken. Ook hiervoor is de Katechismus dus een belangrijk instrument.

Samenvatting

Om zowel gelovigen als niet-gelovigen in staat te stellen in kort bestek een goed overzicht te krijgen van het katholieke geloof verscheen in 2008 een samenvatting van de Katechismus: het Compendium. Dit is een getrouwe samenvatting met alle wezenlijke elementen van de geactualiseerde Nederlandstalige uitgave van de Katechismus. Dit Compendium is een handig hulpmiddel bij de catechese van de Katechismus, zowel voor de catecheet als voor de deelnemers aan de catechese.

Bep Willers-van Oostwaard
Medewerker bisdom Rotterdam

KERK, KUNST EN CATECHESE

(Foto: R. Mangold)

Elk jaar organiseert het bisdom van Breda voorafgaand aan Open Monumentendag een bijeenkomst in een van de kerkgebouwen in het bisdom.

Op Open Monumentendag openen vele parochies de deuren van hun kerkgebouwen voor het publiek. Het doel van de jaarlijkse bijeenkomst van het bisdom is gastheren en gastvrouwen in parochiekerken te ondersteunen in het (geloofs)gesprek met bezoekers van de kerken. Ook in het bisdom Rotterdam bestaan initiatieven om kunst en geloof met elkaar te verbinden.

In het Bredase bisdom staat vicaris-generaal Vincent Schoenmakers bekend om zijn liefde voor en kennis van kunst. Niet alleen kerkelijke kunst, maar ook profane kunst intrigeert hem. Sinds 2008 organiseert hij, samen met diaken Frank van Gerven, de bijeenkomsten voor gastheren en gastvrouwen.

'Geloof in kunst'

De vicaris-generaal gaat graag in op de achtergronden van deze middagen. "Kerkgebouwen zijn architectonisch waardevolle gebouwen. Ze zijn goed gebouwd. Daarnaast bezitten parochies vele kunstvoorwerpen. Het gaat bijvoorbeeld om schilderijen, kerkelijk textiel en glas in loodramen. Het is werk van hoge kwaliteit. Elk jaar brengen we gastheren en gastvrouwen bij elkaar om hen te oefenen naar kerkelijke kunst te kijken met de ogen van het geloof in het vertrouwen dat zij bezoekers van hun eigen kerkgebouw kunnen inspireren. Het motto van deze middagen luidt: 'Geloof in kunst'."

Vicaris Schoenmakers illustreert zijn aanpak aan de hand van een voorbeeld. "In elke parochiekerk is een doopvont. Je kunt vertellen door wie en wanneer deze gemaakt is. Vervolgens kun je uitleg geven over bijvoorbeeld een duif, die op het deksel van de doopvont staat afgebeeld. Deze herinnert ons aan de Doop van Jezus. Vervolgens zou je kunnen vragen of de bezoekers zelf

gedoopt zijn en wat dit voor hen betekent. Natuurlijk moeten we met bezoekers respectvol omgaan, prudentie is nodig, maar kunst in een kerk kan kansen scheppen voor een geloofsgesprek." Hij wijst in dit verband op het project dat sommige scholen doen, onder de titel Kerk-kunst-klas.

"Je doet niets af aan de kunst, maar je probeert verder te komen." Hij wijst erop dat veel kunstvoorwerpen hun oorsprong hebben in de catechese.

"Denk bijvoorbeeld aan de middeleeuwse hongerdoeken of de kruisweg. De kruisweg is, profaan gezegd, een stripverhaal. Kunst opent ook de weg voor God. Paus Benedictus XVI heeft enkele jaren geleden in een bijeenkomst met kunstenaars gezegd dat zowel de kunstenaars als de Kerk pelgrims zijn op weg naar een oneindige schoonheid. In deze openheid voor Diegene die ons overstijgt ontmoeten geloof en kunst elkaar."

'Feest van de Geest'

In het bisdom Rotterdam bestaan andere initiatieven om Kerk en kunst bij elkaar te brengen. Verschillende parochies sluiten aan bij het 'Feest van de Geest', een landelijk oecumenisch initiatief om in de periode tussen Hemelvaart en Pinksteren Kerk en kunst bij elkaar te brengen. Kunstenaar exposeren religieus geïnspireerde kunst in kerken. In Zoetermeer werken katholieken en protestanten voor de zesde maal eendrachtig samen om dit feest tot een succes te maken. "We hebben alle kunstenaars aangeschreven met de vraag of ze binnen dit kader wilden exposeren in acht van onze kerkgebouwen. Ongeveer 15 hebben positief gereageerd," vertelt Thea Epskamp, pastoraal werkster in de H. Nicolaasparochie. Om te beginnen zijn de kunstenaars uitgenodigd voor een avond over de Geest in de Bijbel. Sommige kunstenaars hebben ook kerken bezocht om te kijken hoe ze het beste konden aansluiten bij de sfeer van de kerk.

Vervolgens zijn ze aan het werk gegaan. Epskamp: "Tussen Hemelvaart en Pinksteren zijn de kerkgebouwen enkele dagen open. Sommige kunstenaars zijn zelf aanwezig om uitleg te geven. De dagen worden goed bezocht. Het is een drempelverlagende activiteit." "Er is veel voorbereiding mee gemoeid," vertelt ze. "Er is een werkgroep. Er moet geld verzameld worden en reclame gemaakt." De reclame beperkt zich niet tot kerkbladen. "We benaderen ook actief de lokale media," aldus Epskamp. "Het blijkt dat dit werkt." De kunstenaars maken abstracte of figuratieve kunst. "Het is opvallend dat leegte en beweging terugkerende elementen in de schilderijen zijn," vindt Thea Epskamp.

'Tussen Kerk en kunst'

Ook andere bisdommen en parochies zoeken naar mogelijkheden om Kerk en kunst met elkaar te verbinden. In 2012 bestond het Aartsbisshoppelijk Museum, dat de kerkelijke kunst van het aartsbisdom bewaart, 150 jaar. Om dit jubileum luister bij te zetten organiseerde het aartsbisdom Utrecht in samenwerking met Rijksmuseum het Catharijnenconvent, dat de collectie beheert, vanaf april 2012 een aantal 'Tussen Kerk en kunst dagen'. Dit evenement is geënt op het TV-programma 'Tussen Kunst en Kitsch'. Op de bijeenkomsten van het aartsbisdom nemen bezoekers een voorwerp mee om dit te laten bekijken door deskundigen die de christelijke betekenis duidelijk maken. Tegelijkertijd krijgen mensen de kans te vertellen welke waarde dit voorwerp voor hen heeft. Niet de financiële, maar de inhoudelijke en emotionele waarde staan voorop. De formule leent zich prima als activiteit voor parochies en plaatselijke musea met een kerkelijke collectie.

Hans de Jong
Medewerker bisdom Breda

VERKONDIG HET EVANGELIE

(Foto: I. Bertens)

Tien jaar na het Tweede Vaticaans Concilie verscheen in 1975 van de hand van paus Paulus VI een belangrijk document over evangelisatie: 'Evangelii Nuntiandi', over de evangelisatie van de Moderne Wereld. Hij schrijft hierin uitgebreid en diepgaand over het belang van evangelisatie. Hoe kan aan de moderne mens de christelijke boodschap ongeschonden en aansprekend worden overgebracht?

De paus schrijft: "Van stad tot stad en vooral aan de allerarmsten, die er dikwijls het meest voor open staan, de vreugdevolle boodschap verkondigen dat Gods aanbod, zijn beloften en zijn Verbond, nu in vervulling gaan: dat is de zending waarvoor Jezus zegt dat de Vader Hem gezonden heeft" ('Evangelii Nuntiandi', nr. 6).

Omwille van de Blijde Boodschap
Evangelisatie betekent de Blijde Boodschap brengen naar alle mensen in de wereld. Wanneer mensen door het Evangelie geraakt worden, komen zij tot inkeer en stellen zij hun leven in dienst van God. Hoe meer mensen zich bekeren, hoe meer invloed dat heeft op het collectieve geweten van de mensheid en de wijze waarop ons dagelijks leven vorm krijgt. Door de ontmoeting met de Blijde Boodschap wordt ons leven herboren. Maar wat is dan dat Evangelie, wat is die Blijde Boodschap?

Jezus Christus is het Evangelie.
Hij verkondigde het Rijk van God en maakte dat zichtbaar door zijn leven, zoals de vele wonderen die hij deed: de genezing van zieken, de wonderbare

broodvermenigvuldiging, de doden tot leven brengen. In zijn Zoon Jezus Christus laat God ons zien dat Hij ons nabij en genadig is en alleen Hij ons definitief kan bevrijden van onderdrukking, zonde en het kwaad. Dat werd op ultieme wijze duidelijk in de dood en verrijzenis van Jezus Christus en zal een definitieve werkelijkheid zijn bij de wederkomst van Christus.

De Kerk is de gemeenschap van mensen die geloven in Jezus als de Christus, als de gezalfde van God. De Kerk is geroepen om het werk van Jezus en zijn apostelen voort te zetten door aan alle mensen het Evangelie te verkondigen. Hiermee begint zij steeds weer door zichzelf te evangeliseren, om het geloof levend te houden onder gelovigen, zodat die met vuur het Evangelie kunnen blijven verkondigen. De Kerk zendt haar mensen uit om aan anderen het Evangelie te verkondigen.

Getuigen in woord en daad
Wat betekent het dan om te evangeliseren? Elke christen is geroepen om door het leven dat hij leeft te getuigen van zijn of haar geloof in Christus. Door gastvrij en solidair te zijn, door naastenliefde krijgt het geloof handen en voeten.

Laat dit op zo'n manier gebeuren dat andere mensen zich gaan afvragen: waarom zijn zij zo? Dit getuigenis wordt extra kracht bijgezet wanneer het van tijd tot tijd wordt toegelicht en het geloof ook uitgesproken wordt. De gelovige is in woord en daad getuige van de liefde van God, zodat steeds weer nieuwe mensen het geloofsmysterie aanvaarden, hun leven

veranderen en zelf gaan evangeliseren. Voor alle mensen geldt het aanbod om in gemeenschap met God te leven en de naastenliefde vorm te geven. Door het bijwonen van de prediking, het eigen gebedsleven vorm te geven en voluit de Eucharistie en de overige sacramenten te beleven, worden de gelovigen verder gevormd om te evangeliseren.

Evangelisatie gebeurt hierbij nooit individueel, geïsoleerd, maar altijd in verbondenheid met de evangelische activiteit van heel de Kerk, zowel in verbondenheid met de parochies en het bisdom, als met de Wereldkerk. Het verkondigen van het Evangelie vindt in zeer verschillende omstandigheden plaats, ook op plaatsen van onrecht en onderdrukking. Er bestaat een diepe band tussen evangelisatie en het bevorderen van een menswaardig bestaan. Onrecht dient bestreden te worden, zonder hierbij geweld te gebruiken.

Toch gaat evangelische bevrijding verder dan het bestrijden van onrecht. De Kerk zal deze strijd altijd inpassen in het wereldomvattend heilsplan van God dat zij zelf verkondigt.

Werk van de heilige Geest
Evangelisatie is ten diepste een werking van de heilige Geest. Zonder zijn kracht en bezieling is elke evangelisatie gedoemd te mislukken. Die begeestering komt tot uiting in authenticiteit: mensen die doen wat ze verkondigen.

Hein Steneker
Medewerker bisdom Rotterdam

GELOOF OP KATHOLIEKE SCHOLEN

In de brief waarmee paus Benedictus XVI het Jaar van het Geloof aankondigt, schrijft hij over katholieke scholen: "Het Jaar van het Geloof zal een gelegenheid zijn om meer aandacht te besteden aan katholieke scholen, die een perfecte plaats zijn om leerlingen een levende getuigenis van de Heer te bieden en hun geloof te voeden." ('Porta fidei', nr. 30).

Een gesprek met twee onderwijzers: Martha Hoffenkamp en Titus Frankemölle. Hoffenkamp is moderator op het Sint Laurenscollege in Rotterdam. Frankemölle is algemeen directeur van scholen binnen de Brabantse scholengroep OMO (Ons Middelbaar Onderwijs).

Onbevagen en nieuwsgierig

Als moderator draagt Hoffenkamp binnen haar school zorg voor de zichtbaarheid van de katholieke identiteit en het gesprek daarover. Daarnaast heeft ze vanuit het schoolpastoraat directe zorg voor kinderen. Ook geeft ze vijf a zes uur godsdienstles in de week. "Ik wil die uren blijven houden en zoveel mogelijk in de brugklassen, zo leren de leerlingen mij kennen," vertelt ze. In die lessen merkt ze dat kinderen in de brugklas bijna niets weten over geloof.

Frankemölle beaamt dat: "Ze hebben maar weinig kennis over het geloof, maar geloven is heel primair. God heeft zijn vingerafdruk in onze ziel gelegd." Sprakeloosheid omtrent geloof zien beiden ook bij docenten en ouders. Maar ook bij hen is er, zoals bij leerlingen, onbevagenheid en nieuwsgierigheid. Hoffenkamp: "Mensen blijven verwonderd over wat er gebeurt. Komt er een jonge collega met een baby'tje de koffiekamer binnen, dan roept iedereen: wat een wonder!"

Liefde en talenten

Een katholieke school kan kennis aanbieden en ervaringen zoals kloosterdagen en projecten in de vastentijd. Maar het allerbelangrijkste, volgens Hoffenkamp, is van de kinderen te houden. "Je moet een basis hebben van liefde, anders dan interesse: liefde. Houden van pubers en hun gedoe. En als je van ze houdt, wil je ze ook meegeven waar je zelf gelukkig van wordt." Frankemölle: "Het is de basishouding van liefde, leren voor het goede te kiezen en dat met elkaar voorleven als docenten." Hoffenkamp: "Ik hou de brugklassers altijd voor: je bent bedoeld! Er was nog nooit iemand zoals jij en er zal nooit meer zo iemand als jij komen. Je bent niet toevallig. Welk doel is er met jou? Dat levert interessante gesprekken op over hun talenten. Ik vraag ze: wat kun jij goed? Zoek naar je talenten. De leerlingen voelen zich aangesproken, gewaardeerd." Frankemölle benadrukt die positieve manier van naar jongeren kijken. "We kijken veel te vaak naar wat er niet goed gaat bij kinderen en ontwikkelen daar structuren op. Draai het eens om: waar is een leerling goed in?"

Evangelische waarden

School en Kerk liggen minder in elkaars verlengde dan voorheen en de gemiddelde Nederlandse leerling is niet zomaar ontvankelijk voor catechese. Slechts een beperkte groep is daarmee vertrouwd, bijvoorbeeld als misdienaar of omdat ze mee zijn geweest naar de Wereldjongerendagen. Frankemölle: "Het Tweede Vaticaans Concilie legt in de verklaring over de christelijke opvoeding 'Gravissimum educationis' bij scholen de taak neer om leerlingen in evangelische waarden groot te brengen.

(Foto: Bisdom Breda)

Catechese hoort bij de Kerk, maar aansluiten bij 'Gravissimum educationis' en de evangelische waarden geeft voor de school ook een andere insteek. Scholen doen aan kennisoverdracht, maar voeden ook op." Hoffenkamp: "En dat doen we niet alleen met regels, maar ook door aan te geven dat we trots zijn op wat kinderen doen en kunnen. Als iemand een ruzie tot rust brengt, kan ik zeggen: dat heb je goed gedaan, dat is iets dat waardevol is."

Katholieke 'sfeer' concreet maken

Scholen kunnen hun katholieke wortels opnieuw aanboren. Frankemölle: "In veel scholen proeven mensen de katholieke sfeer nog. Er hangt bijvoorbeeld nog steeds een kruisbeeld, of er staat een beeld van Maria op de achtergrond. Je kunt op zoek gaan naar de gemeenschappelijke waarden en daarover spreken juist in relatie tot de katholieke traditie. Zo kan er een nieuwe 'onderlegger' komen voor de activiteiten van de school, het onderwijs groot te brengen."

Zo kan katholieke 'sfeer' verduidelijkt worden en concreet, en van betekenis voor de dagelijkse werkzaamheden.

Dialogo en wederkerigheid

En er kan opnieuw een dialoog ontstaan. De werelden van school en Kerk kunnen opnieuw met elkaar verbonden worden. Daar zijn goede ervaringen mee, hoewel het ook van de kant van de Kerk soms wat wennen is. Frankemölle: "Kerk en school hebben naast elkaar geleefd. Je begint elkaar opnieuw weer te kennen." De wederkerigheid en de ontmoeting kunnen opnieuw worden gezocht. Hoffenkamp noemt in dat kader het bezoek van mgr. Van den Hende aan de school op 10 mei 2012, waarbij hij de nieuwe stilteruimte in de hal van de school inzegende.

Katholieke gemeenschap

De katholieke gemeenschap is niet meer voorgegeven. Daarvoor in de plaats zijn netwerken nodig van katholieke onderwijzers om elkaar op ideeën

te brengen en te versterken. Hoffenkamp: "Je hebt bondgenoten nodig." Frankemölle: "We moeten nu net zo hard vechten voor onze zaak als de mensen van voor de korte periode van het Rijke Roomse leven. Soms tegen de stroom in, vanuit de evangelische waarden. Zet die eens af tegen huidige discussies over bijvoorbeeld pensioenpremies: we willen wel voor onszelf sparen, maar de solidariteit tussen de generaties staat onder druk." Gelukkig dat mensen in het onderwijs werken uit roeping, vindt hij. "Ja," beaamt Hoffenkamp, "Mensen in het onderwijs hebben niet altijd iets met de Kerk, maar ze hebben wel allemaal roeping om iets voor de kinderen te doen." Frankemölle: "Zoals zorg hebben voor zwakkeren. Laten we dat vooral ook blijven herhalen, want anders kan zelfs dat verwateren."

Daphne van Rosendaal
Medewerker bisdom Breda

(Foto: R. Mangold)

In de laatste decennia is het percentage katholieken dat op zondag naar de kerk gaat drastisch gedaald: dat is een meetbaar gegeven. Bij het zoeken naar verklaringen en naar wegen om een kentering teweeg te brengen blijft de meest fundamentele voorwaarde voor geloof vaak onderbelicht. Geloof heeft een niet meetbare binnenkant; geloof heeft te maken met de manier waarop iemand zijn geestelijk leven inricht.

Geestelijk verlangen

Wat wel meetbaar en aantoonbaar is, is dat mensen van alle tijden en plaatsen een geestelijk verlangen hebben. Voor geloof is het wezenlijk dat elke persoon vrij is om zijn of haar keuze te maken. En het is even wezenlijk dat niemand automatisch voor God kiest. Basis van het christelijke geloof is dat God voor de mens heeft gekozen en zich persoonlijk heeft geopenbaard: "Zozeer heeft God de wereld liefgehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben" (Joh 3,16). Dat is, in notendop, het Evangelie en de kern van alle (re-) evangelisatie. Mensen kunnen kiezen voor een persoonlijk band met Jezus Christus. Maar, zoals het spreekwoord zegt: onbekend maakt onbemind.

Geloof in de Blijde Boodschap

De 'eerste evangelisatie' is Jezus die in de eerste eeuw rondtrekt door Palestina en verkondigt dat de tijd vervuld is, dat het Rijk Gods nabij is en daarbij oproept: "Bekeert u en geloof in de Blijde Boodschap" (Mc 1,15). Wat we van Hem weten, is te lezen in het Nieuwe Testament, met name in de evangeliën. Deze evangeliën zijn wel historisch maar niet altijd chronologisch geordend: evangelisten maken een selectie uit de beschikbare feiten en geven die weer in een synthese. We weten dat objectieve waarnemers niet bestaan, ook niet in de wetenschap.

De evangelisten zijn zich ten volle bewust van hun vooronderstelling: ze schrijven met de bedoeling "opdat ook gij zoudt geloven" (Joh 19,35).

De boodschappers

Vanuit die 'eerste evangelisatie' gezien zou een re-evangelisatie kunnen inhouden: mensen weer vertrouwd maken met Jezus en zijn Blijde Boodschap zodat een persoonlijke keuze gemaakt kan worden. Dit is vele malen geprobeerd en werkt, maar op kleine schaal. Daarbij wordt gemakkelijk de rol van de boodschappers over het hoofd gezien, maar een groot obstakel bij re-evangelisatie is juist dat de boodschappers niet (meer) als geloofwaardig gezien worden. Zoals Mahatma Gandhi vaststelde: degenen die 'geloven in de Blijde Boodschap' lijken nauwelijks op Jezus.

Zijn leven delen

Het woord 'kerk' - dat afgeleid is van het Griekse woord voor 'Heer' - wordt vaak verbonden met de term 'instituut' en krijgt een sterke gevoelslading als een synoniem voor onvrijheid en onoprechtheid. Daarbij spelen vooral twee zaken een rol. Er is enerzijds een onuitgesproken gedachte dat de kerk pas na het Nieuwe Testament ontstaan zou zijn en een soort 'scheefgroei' zou zijn. De evangeliën laten echter duidelijk zien dat het Jezus was die het geweldig vond om mensen om zich heen te hebben met wie Hij zijn leven deelde, aan wie Hij kon doorgeven en die van Hem konden 'afkijken'. Zijn lichamelijke aanwezigheid wordt later ingevuld door de heilige Geest en bijzondere tekens, waarin Hij zelf aanwezig blijft: de sacramenten. Bij de uitdrukking 'instituut kerk' speelt anderzijds mee dat christenen inderdaad vaak tekortschieten en dat hun leven achterblijft bij wat met de mond beleden wordt. Niettegenstaande de vele heilige en voorbeeldige christenen moet deze constatering serieus genomen worden.

Daarom mag re-evangelisatie een aansporing zijn tot zelfbezinning. Hierbij kan de 'laatste evangelisatie' een goede gids zijn. Alle evangeliën leggen het zwaartepunt van de Blijde Boodschap bij de laatste dagen van Jezus; Hij doet dan een dringende oproep aan zijn leerlingen om waakzaam te zijn (Mc 13; Mt 24-25; Lc 21; Joh 13-17).

Waakzaam en actief

Wat betekent het voor een gelovige om waakzaam te zijn? Wellicht dat een moderne vergelijking kan helpen. In sommige treinen werd en wordt een speciale voorziening geïnstalleerd voor de machinist: een zogenaamde 'dode-mans schakelaar'. Deze moet door de machinist continue bediend worden: als hij hem niet bedient, worden de remmen automatisch ingeschakeld en komt de trein tot stilstand. Dit gebeurt uit veiligheidsoverwegingen, zodat een trein nooit onbeheerd verder dendert. Vertaald naar het leven van een gelovige betekent het dat waakzaamheid een kwestie is van actief zijn: nalatigheid en luiheid zijn het grootste gevaar voor het geestelijk leven. Re-evangelisatie begint dus bij het kritisch kijken naar de inrichting van het eigen geestelijk leven: tijd reserveren voor gebed, tijd reserveren om de band met de Heer op te bouwen, en van daaruit het leven vormgeven. Wanneer twee mensen plannen hebben met elkaar voor het leven, dan is het voor iedereen vanzelfsprekend dat ze veel tijd samen doorbrengen. Wie werkelijk gelooft in Jezus en de Blijde Boodschap en plannen heeft voor de eeuwigheid, zou dus ook vanzelfsprekend tijd met Hem door moeten brengen. Dat heeft zijn uitwerking op hoe iemand leeft, hoe hij zich naar anderen opstelt, en dan is een gelovige als 'boodschapper' geloofwaardig.

**Bisschop Liesen
Breda**

BISSCHOPPEN SPREKEN OVER NIEUWE EVANGELISATIE

(Foto: J. Wouters)

Met het Tweede Vaticaans Concilie wilde paus Johannes XXIII twee dingen: spreken over de bronnen van het geloof en over de noden en de vragen van de twintigste eeuw. De paus wilde de Kerk 'bij de dag' brengen ('aggiornamento'). Elke tijd opnieuw moet de Kerk zich met de vragen en de noden van de eigen tijd uitzetten. De bisschoppensynode is een van de instrumenten die de Katholieke Kerk daarvoor heeft sinds het Tweede Vaticaans Concilie.

Bisschoppensynodes

Tijdens een bisschoppensynode komen bisschoppen uit de hele wereld bijeen om na te denken over de kansen en uitdagingen voor de Kerk in deze tijd. Ze spreken met elkaar over een bepaald, door de paus gevraagd, onderwerp. Voor de meest recente bisschoppensynodes zijn dit: de Eucharistie (2005), het Woord van God (2008), de nieuwe evangelisatie (2012).

Gemeenschappelijk gebeuren

Nadenken over de kansen en uitdagingen voor de Kerk in deze tijd is geen

individuele onderneming, maar een gemeenschappelijk kerkelijk gebeuren. En hoewel de bisschoppen samen met de paus de vergadering vormen, zijn zij niet de enigen die betrokken zijn. Zo werd begin 2011 voor de bisschoppensynode van 2012 een document rondgestuurd met hoofdlijnen en vragen. Deze 'Lineamenta' werden opgesteld, rondgestuurd en op internet gepubliceerd om de gedachteswisseling te stimuleren bij onder meer bisdommen, parochies, congregaties, verenigingen, en bewegingen. De antwoorden moesten eind 2011 binnen zijn, zodat ze verwerkt konden worden in een werkdocument (het 'instrumentum laboris'). Enige tijd na de bisschoppensynode volgt de pauselijke exhortatie, een schrijven van de paus waarin hij de belangrijkste bevindingen van de bisschoppensynode aangeeft.

Nieuwe evangelisatie

De bisschoppensynode van 2012 (7-28 oktober) heeft als thema 'Nieuwe evangelisatie voor het overdragen van het christelijk geloof'. In 1974 vond ook al een keer een bisschoppensynode

plaats over evangelisatie. Die ging toen in het bijzonder over het verkondigen van het Evangelie aan mensen en volken die het Evangelie nog niet kennen ('missio ad gentes'). Inmiddels wordt vastgesteld dat de verkondiging van het Evangelie aan mensen in gebieden die van oudsher christelijk zijn, een nieuwe uitdaging is. Hiervoor werd door paus Johannes Paulus II de term 'nieuwe evangelisatie' geïntroduceerd. Nieuwe evangelisatie betekent niet een 'nieuw Evangelie', aldus het voorbereidingsdocument voor de synode van 2012, "omdat 'Jezus dezelfde is vandaag en tot in eeuwigheid (Hebr. 13, 8)'" (Lineamenta, nr. 23). Nieuwe evangelisatie wil zeggen "een adequaat antwoord op de tekenen van de tijd, de behoeften van de mensen en de volken van vandaag" en op de kenmerken van de huidige cultuur, die ook ons bepalen. "Nieuwe evangelisatie betekent daarom het bevorderen van een cultuur die dieper geworteld is in het Evangelie; het wil zeggen de nieuwe mens ontdekken die in ons is dankzij de Geest die ons door Jezus Christus en de Vader is geschonken" (Lineamenta, nr. 23).

Roeping

De nieuwe evangelisatie is vooral een spirituele activiteit, het vermogen om in het heden de moed en de kracht van de eerste christenen tot de onze te maken. Het is een opdracht voor elke gelovige: "Het is noodzakelijk dat iedere christen zich aangesproken voelt door deze opdracht van Jezus, zich laat leiden door de Geest in antwoord hierop overeenkomstig de eigen roeping" (Lineamenta, nr. 16). Daarvoor is ook nodig zelf geëvangeliiseerd te worden en je geestelijk te laten vernieuwen door de ontmoeting en de beleefde gemeenschap met Jezus Christus om het geloof door te geven, zoals de apostel Paulus getuigt (2 Kor. 4, 13): "Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken".

De logica van de liefde

Het gaat er om te getuigen van God "die een menselijk gelaat heeft en die ons tot het uiterste toe heeft liefgehad" (Lineamenta, nr. 25). Bewogen door de Geest, verkondigt en verspreidt de Kerk het Evangelie volgens de 'logica van de liefde':

"Door liefde beziel, doordringt de Kerk heel de tijdelijke orde en vormt deze om, waarbij ze de verschillende culturen in zich opneemt en vernieuwt. Ze legt getuigenis af onder de volken over de nieuwe bestaans- en levenswijze die de christenen kenmerkt." (Lineamenta, nr. 12).

In de hedendaagse context

Dat is niet altijd makkelijk in de context van de hedendaagse samenleving. Die is immers fundamenteel gesecculariseerd en heeft moeite om geloofstaal te verstaan. "Wij leven in een tijdperk van een diepgaande secularisatie, dat het vermogen heeft verloren om te luisteren naar het woord van het Evangelie en het te begrijpen als een levende en levend makende boodschap," aldus de Lineamenta (nr. 6). Soms hebben mensen ook een verkeerd beeld van het geloof. Maar het vraagstuk betreffende God blijft ook aanwezig voor mensen die zich als agnostisch of atheïstisch beschouwen. Het is daarom noodzakelijk de dialoog te handhaven niet alleen met de religies, maar ook met wie religie beschouwt als iets vreemds.

Geloofsgetuigen

We moeten de moed en de kracht van de eerste christenen, de eerste missionarissen, tot de onze maken en ons met ons persoonlijk getuigenis aansluiten in de rij geloofsgetuigen. "Laten wij derhalve met enthousiasme beginnen aan de nieuwe evangelisatie. [...] Laat dit voor ons - zoals dat het was voor Johannes de Doper, voor Petrus en Paulus, voor de andere Apostelen en voor een menigte buitengewone verkondigers van het Evangelie in de loop van de geschiedenis van de Kerk - een innerlijk vuur zijn dat niets of niemand zal kunnen doven" (Lineamenta, nr. 25).

Daphne van Roosendaal
Medewerker bisdom Breda

Voor de Lineamenta en
andere gerelateerde teksten
zie www.rkdocumenten.nl

(Foto: J. Wouters)

BEKERING VAN HET HART

Je hart openstellen. Dat doe je voor iets of iemand die van bijzondere betekenis is voor je leven: een groots ideaal, een diep verlangen, een geliefde. Ons geloof houdt stand als we bereid zijn om er ons 'hart in te leggen'. Wat is het geloof ons waard?

Alles van waarde is weerloos

"Alles van waarde is weerloos", schreef de dichter Lucebert. Zijn uitspraak lijkt in onze tijd steeds meer waarheid te worden. Op het moment dat je ergens voor staat dat van waarde is, staan er altijd tien anderen op die wel even het tegendeel zullen bewijzen, of die het zodanig marginaliseren of ridiculiseren, dat je wel erg sterk in je schoenen moet staan om het vol te houden. Het geloof in Christus uitdragen is in deze tijd zo'n bijzondere opgave, die vraagt om inzet en energie, om liefde en volharding.

Niet langer zwijgen

Lange tijd was het geloof een onbetwist onderdeel van het menselijk bestaan in de Westerse wereld. Stukje bij beetje is dat geloof en zijn de kerkelijke uitingen daarvan onder kritiek komen te staan. Vooral de laatste decennia is het hard gegaan en is niet langer het geloof, maar het secularisme het uitgangspunt waarop de samenleving is opgebouwd. Geloven behoort tot de privézaak van mensen, waar we in het openbaar

maar beter over kunnen zwijgen. Zwijgen over wat je 'na aan het hart ligt'? Dat kan niet, uit de aard van de zaak zelf! Gelovigen willen kunnen spreken over wat hen ten diepste raakt, het geloof in Christus, als mens geworden liefde van God.

Oefening baart kunst

Als je te lang hebt gezweven dan kan het zijn dat je taal verloren hebt. Dat je met je mond vol tanden staat om hetgeen je dierbaar is onder woorden te brengen. Dat vraagt dat we de taal weer onder de knie gaan krijgen. Dat betekent in onze tijd oefenen om ons geloof duidelijker voor het voetlicht te brengen. Oefenen om ons geloof voor anderen verstaanbaar te maken. Dat is niet enkel een opdracht van ambtsdragers, alle gelovigen mogen hierin bedreven raken.

De gemeenschap als oefenplaats

We hebben onze gemeenschappen de laatste jaren nogal ingericht op ontmoeting en gezelligheid met elkaar. Elke parochie kent wel een koffie-uurtje door de week en/of na de viering. Het is goed onze parochies daarnaast tot werkplaatsen van het geloofsgesprek te maken. Momenten waarin we actief oefenen om ons geloof onder woorden te brengen. Wie is Jezus voor ons? Wat is de betekenis van Jezus Christus in het licht van het heilsplan dat God met ons voor heeft?

Waarom heeft Jezus Christus betekenis voor heel de wereld? Hoe is God nog steeds met ons begaan en onder ons aanwezig? Schrift en Traditie hebben zich met deze en vele andere vragen bezig gehouden. Het is nu aan ons, gevoed door deze bronnen, om in hedendaagse taal woorden te vinden voor Gods liefdevolle bekommernis om ons.

Pinkstermysterie

Het mag in ons persoonlijk leven en in het leven van de kerkgemeenschap regelmatig Pinksteren zijn. Met Pinksteren gaan we, in navolging van de apostelen, naar buiten om het geloof aan anderen te verkondigen. En kijk maar wat er gebeurt: ieder verstaat het geloof in zijn eigen taal. Het geloof wordt verstaan op de markten en pleinen, op de scholen, op het werk, door de bureaus, in onze gezinnen. Dan wordt ervaren dat het geloof een geschenk is, dat het hart vult en de mond doet overlopen. Heeft de heilige Geest al zodanig bezit van ons genomen, heeft er al een zodanige bekering van het hart bij ons plaatsgevonden, dat we vol vuur en begeestering van ons geloof getuigen, waar we ook zijn? Zien we dat anderen geïnteresseerd in ons raken en zich bij ons aansluiten?

Wat is het geloof ons waard?

Willen we dat het geloof bewaard wordt en wordt doorgegeven aan de wereld,

dan vraagt dat het nodige van ons. Wij zijn dan uitgenodigd elkaar veelvuldig op te zoeken, steun en kracht te zoeken in geloof, gebed en sacramenten en hierin de heilzame werking van God te ervaren.

Zo koesteren wij een relatie met de Heer die het leven betekenis geeft, en die met die bekering van het hart van ons vraagt in alles wat we doen de naastenliefde te betrachten. We hebben elkaar hierbij nodig. Kunnen mensen bouwen op onze inzet voor de gemeenschap? Geven we naar vermogen zodat ook de noodzakelijke financiële middelen beschikbaar zijn? Zijn we erbij wanneer de gemeenschap vierend en dankend bijeenkomt? Zijn we erbij als in doop, vormsel en eucharistie de kring van broeders en zusters groeit door de roepstem van de Heer zelf? Engageren we ons met de acties die gehouden worden voor de armen, zieken en andere noodlijdenden?

Geloof is een bekering van het hart, door de Geest van God in ons gelegd. Dat geschenk vormt ons en zet ons op weg verkondigers van Gods liefde te worden. De kern van evangelisatie is daarom de bekering van het hart.

Hein Steneker
Medewerker bisdom Rotterdam

PAROCHIES DIE GETUIGEN VAN DE HEER IN WOORD EN DAAD

De parochie is de kerkgemeenschap dichtbij huis. Op veel plaatsen vormen meerdere parochies inmiddels samen een nieuwe grotere parochie. Een parochie is een geloofsgemeenschap ter plaatse onder leiding van een pastoor, die namens de bisschop de verantwoordelijkheid draagt voor de pastorale zorg.

Een parochie is deel van het grotere geheel van het bisdom en van de wereldwijde Kerk. Het Tweede Vaticaans Concilie zegt dat de plaatselijke parochie in zekere zin het bisdom en de wereldwijde Kerk present stelt ('Sacrosanctum Concilium', nr. 42).

De parochie is gestalte van de Kerk dichtbij en verwijst naar het grotere geheel van de Katholieke Kerk.

Zoals de apostelen

Aan de apostelen, die aan het begin staan van de wereldwijde Kerk van Christus, gaf de Heer de opdracht om de Blijde Boodschap te verkondigen (cfr. Joh. 15, 16; Mt. 28, 19-20; Mc. 16, 15). De apostelen waren allereerst persoonlijk geraakt door het Evangelie. Je moet eerst zelf hoorder en ontvanger zijn van het Woord om het door te kunnen geven. Met de inspiratie van de heilige Geest hielden zij in herinnering wat Jezus hun gezegd had (cfr. Johannes 14, 26).

Instrument van de Heer

Door de eeuwen heen kwam het voor de Kerk aan op evangelisatie: getuige zijn van de Heer en zijn evangelie in woorden en in concrete daden. Niet alleen bisschoppen hebben die opdracht ontvangen. Alle gedoopten worden geroepen om, overeenkomstig eigen plaats en mogelijkheden, mee te werken om de evangelische opdracht van Christus waar te maken. Evangelisatie is de roeping van de Kerk als instrument van de Heer in de wereld.

Omvormen en vernieuwen

Het Evangelie verspreiden, evangelisatie, is niet alleen preken maar evenzeer het daadwerkelijk verspreiden van de waarden en normen van het Evangelie. Paus Paulus VI (1974) zegt dat evangelisatie betekent: in alle lagen van de mensheid de Blijde Boodschap brengen en zo van binnenuit de mensheid omvormen en vernieuwen ('Evangelii Nuntiandi', nr. 18).

Alle geledingen werken mee

De zending tot evangelisatie is aan de hele Kerk toevertrouwd. In alle geledingen van de Kerk moet evangelisatie concreet worden. Ook de parochie als kleine geloofsgemeenschap in de Kerk deelt in de opdracht van evangelisatie. Het Tweede Vaticaans Concilie spreekt over de parochie als een cel van het bisdom ('Apostolicam Actuositatem', nr. 10), met de viering van de eucharistie als het centrum van de gemeenschap ('Christus Dominus', nr. 30b).

Parochies

Paus Johannes Paulus II hield in 1988 een pleidooi voor de parochie als meest directe en zichtbare uitdrukking van de Kerk ('Christifideles Laici', nr. 26): een parochie beschikt soms over weinig mensen en middelen, is soms verspreid over uitgestrekte gebieden of haast onvindbaar in dichtbevolkte stadswijken. Toch is de parochie niet vooral structuur, gebied of gebouw maar veeleer huisgezin van God, gastvrij thuis en gemeenschap van christengelovigen, gegrondvest in de eucharistie.

De parochie heeft tot doel een eigen bijdrage te leveren aan de evangelisatie, toevertrouwd aan de hele Kerk. Paulus VI zei in 1963 dat het aan de parochie is om ter plaatse de eerste gemeenschap van christengelovigen te vormen, hen in te wijden en te verzamelen in de liturgie, het geloof bij de mensen van nu te bewaren en te verlevendigen, de liefde van de goede werken te beoefenen in het hart en metterdaad. Evangelisatie gaat aldus gepaard met liturgie, catechese en diaconie.

Evangeliseren en geëvangéliseerd worden

Om als parochie de opdracht tot evangelisatie waar te kunnen maken, moet de parochie ook zelf steeds geëvangéliseerd worden. Evangelisatie beoogt niet alleen mensen te bereiken die nog nooit van het evangelie hebben gehoord maar ook de mensen die weliswaar gedoopt werden maar die toch het geloof in Christus niet hebben bewaard. Missionair naar buiten maar ook voortdurend naar binnen, dat wil zeggen evangelisatie en nieuwe evangelisatie, oftewel herevangelisatie.

**Bisschop Van den Hende
Rotterdam**

Op zaterdag 2 februari 2013 verzorgt mgr. Van den Hende een inleiding over het doel en de taak van een parochie in het licht van Vaticanum II, onder de titel 'Getuigen van de hoop die in ons leeft'. De inleiding, die plaatsvindt in het parochiecentrum Church of Our Saviour te Den Haag, is een van de activiteiten van het bisdom vanwege het Jaar van het Geloof.

GELOOFSFEEST EN PAROCHIEMISSIE

Paus Benedictus XVI wil met het Jaar van het Geloof een impuls geven aan de nieuwe evangelisatie. Voor parochies is dit jaar een uitdaging om mensen op een hernieuwde en uitnodigende manier met het geloof kennis te laten maken. Volgens de aanbevelingen voor het Jaar van het Geloof kunnen missies en andere initiatieven in parochies helpen om de gave van het geloof van de doop te herontdekken en de taak om getuigenis te geven. In het Bisdom Rotterdam worden geloofsfeesten georganiseerd in de Engelstalige en Spaanstalige parochie. Het bisdom van 's-Hertogenbosch heeft ervaring met geloofsfeesten binnen het kader van zogeheten parochiemissies.

Eropuit trekken

Het doel van deze missies is de band tussen praktiserende katholieken te versterken en mensen te bereiken die niet of heel weinig naar de kerk komen. "Het gaat hierbij om een kortstondig evenement van tien tot en met veertien dagen," vertelt Bas van Pampus van het bisdom 's-Hertogenbosch. "Het is de bedoeling dat de Kerk naar de mensen toekomt. Dit doet ze door school- en huisbezoek. Dit gebeurt door enthousiaste vrijwilligers uit de parochie zelf.

Eigenlijk is het een variant op de parochiemissies van de redemptoristen, jaren geleden," aldus Van Pampus.

Schoolbezoek en huisbezoek

Het bisdom 's-Hertogenbosch werkt samen met de Engelse Sion-gemeenschap, een Engelse gemeenschap die in 1984 is gesticht en tot doel heeft de mensen met het evangelie bekend te maken. Een team van ongeveer vijf personen komt uit Engeland over om de vrijwilligers te begeleiden. "Bij het schoolbezoek richten we ons vaak op de kinderen die de Eerste Communie gaan doen of gevormd worden. De vrijwilligers gaan, conform het evangelie, twee aan twee op stap. Vaak gaat een lid van de Sion-gemeenschap mee. Het gaat er niet om dat ze over het geloof discussiëren maar eerlijk getuigenis afleggen van het geloof dat in hen leeft." "Bij de huisbezoeken krijgen de parochie-vrijwilligers soms ook assistentie van getrainde vrijwilligers uit andere parochies," vult Van Pampus aan.

Laagdrempelige activiteiten

Parochies kunnen in het Jaar van het Geloof verschillende laagdrempelige activiteiten bedenken.

Van Pampus geeft een aantal voorbeelden van parochies uit het bisdom van 's-Hertogenbosch: "Soms was er een parochiële picknick, of een activiteit voor grootouders en kleinkinderen met poppenspelers en een voorstelling over het leven van Maria. Er vond een jongerenconcert plaats en er waren thema-avonden met bekende sprekers." Van Pampus noemt onder anderen Andries Knevel en Leo Fijen. "Maar het kan ook gaan om een topvoetballer die open van zijn geloof getuigt." Tijdens een parochiemissie zijn er ook extra eucharistievieringen.

Positieve effecten

De resultaten zijn moeilijk meetbaar. "Je kunt niet meteen een verhoging van de parochiebijdrage of een stijging van het kerkbezoek vaststellen," stelt Van Pampus. "Je merkt wel dat de betrokken vrijwilligers enthousiaster en actiever worden. Ze vormen een hechtere groep, die zich meer inzet voor Kerk en geloof."

Bedevaarten

Een parochie die een geloofsfeest of parochiemissie organiseert kan bijvoorbeeld ook een bedevaart organiseren vanwege het Jaar van het Geloof. Het bisdom van Breda kent de Maria-bedevaartplaatsen Zegge, Aardenburg, of Oostakker. Het bisdom Rotterdam kent vijf bedevaartplaatsen, en een jaarlijkse nationale bedevaart in Brielle, waar de H.H. Martelaren van Gorcum worden herdacht. In Delft vindt jaarlijks een stille omgang plaats. Bergen op Zoom is elk jaar het toneel van een rijk versierde Maria Ommegang met Bijbelse taferelen en taferelen uit de geschiedenis van de stad. En juist nadat we met Pinksteren de komst van de Geest en de geboorte van de Kerk gevierd hebben, vindt in Echternach de springprocessie ter ere van Sint Willibrord plaats. Bezinning en levensvreugde gaan daar hand in hand.

Hans de Jong
Medewerker bisdom Breda

(Foto: J. Wouters)

AGENDA: JAAR VAN HET GELOOF

Wereldkerk (Rome) De website www.annusfidei.va doet verslag van activiteiten van de Wereldkerk in het Jaar van het Geloof.

Bisdom van Breda De website www.jaarvanhetgeloof.nl start in oktober met berichten over het Jaar van het Geloof.

2012

Mei	Bisdommagazine 'Het Tweede Vaticaans Concilie: Kerk zijn in deze tijd'.
Augustus	Bisdommagazine 'Nieuwe evangelisatie: Kerk zijn in deze tijd'.
2 september	Geloofsgesprek op tv met bisschop Liesen over 50 jaar Vaticanum II en het Jaar van het Geloof.
7-28 oktober	Bijzondere Bisschoppensynode te Rome over 'De nieuwe evangelisatie voor het doorgeven van het christelijk geloof'. Vanuit Nederland neemt mgr. Everard de Jong deel aan deze bisschoppensynode.
11 oktober	Opening van het Jaar van het Geloof in Rome op het Sint Pietersplein met een eucharistieviering met paus Benedictus XVI, de deelnemers aan de bisschoppensynode, voorzitters van bisschoppenconferenties. Ook bisschoppen die deelnamen aan het Tweede Vaticaans Concilie zijn hierbij aanwezig.
11 oktober	Start van het Jaar van het Geloof met een plechtige eucharistieviering met bisschop Liesen om 12.30 uur in de H. Antoniuskathedraal in Breda. In de middag vindt een programma plaats voor pastorale beroepskrachten. In de avond vindt een programma plaats voor parochiebestuurders en pastorale teams. Bisdommagazine 'Geloof in de nieuwe parochie: Kerk zijn in deze tijd.'
21 oktober	Heiligverklaring van zeven martelaren, afkomstig uit verschillende delen van de wereld.
9 - 11 november	Adventcollege voor jongeren over 'Maria als eerste getuige en ons persoonlijke getuigenis'.

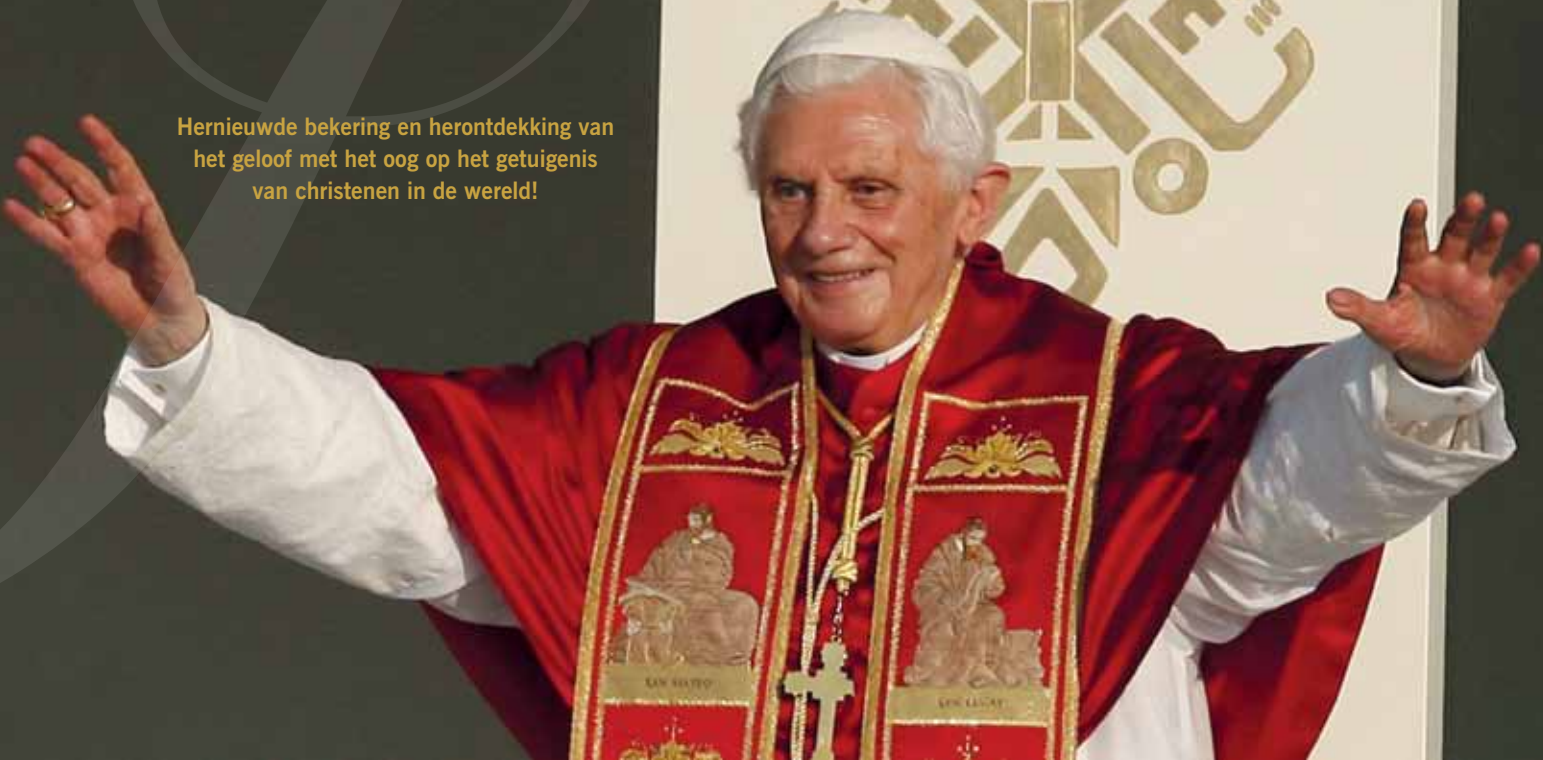
2013

15 januari	Start Kadercursus catechese voor vrijwilligers werkgroepen catechese
21 januari	Bijeenkomst voor pastorale beroepskrachten over 'Vaticanum II en nieuwe evangelisatie'.
25 januari	Tijdens de jaarlijkse oecumenische viering in de basiliek van Sint Paulus buiten de Muren wordt ervoor gebeden dat christenen die dezelfde geloofsbelijdenis delen, de weg naar eenheid niet vergeten.
28 april	Paus Benedictus XVI zal het vormsel toedienen aan een groep jonge mensen.
5 mei	Deze dag staat in het teken van de volksvroomheid.
13 mei	Bijeenkomst voor pastorale beroepskrachten over 'Het geloof leren: catechese en de Catechismus van de Katholieke Kerk'.
18 mei	Op de vooravond van Pinksteren komen katholieke bewegingen, oud en nieuw, bijeen op het Sint Pietersplein.
2 juni	Op Sacramentsdag is er op dezelfde tijd, over heel de wereld Eucharistische Aanbedding.
16 juni	Deze zondag staat in het teken van het Evangelie van het Leven.
7 juli	Op deze dag sluiten seminaristen uit de hele wereld hun pelgrimage af op het Sint Pietersplein.
17 juli - 29 juli	Deelname van jongeren uit het bisdom aan de Wereldjongerendagen in Rio de Janeiro, Brazilië
29 september	Deze dag staat in het teken van een bijeenkomst met catechisten (vergelijkbaar met onze pastoraal werk(st)ers) om 20 jaar Catechismus van de Katholieke Kerk te gedenken.
13 oktober	Deze dag staat in het teken van Maria in de Kerk.
24 november	Het Jaar van het Geloof wordt afgesloten op deze dag, het Hoogfeest van Christus Koning.
24 november	Diocesane afsluiting van het Jaar van het Geloof.

JAAR VAN HET GELOOF!

11 OKTOBER 2012 - 24 NOVEMBER 2013

Hernieuwde bekering en herontdekking van het geloof met het oog op het getuigenis van christenen in de wereld!

*“Christus zendt ons vandaag evenals toen uit
over de wegen van de wereld
om zijn evangelie te verkondigen
aan alle volken van de aarde.”*

Paus Benedictus XVI (Mat. 28, 19)

